

לבקורת חוזה בריטניה - עבר־הירדן

ב. הגבלת זכותה של בריטניה לקיים בסיסים צבאיים בעבה"י. אף סעיף זה שייך לסוגו של הקודם. אין בכונתה (ולא באפשרותה) של בריטניה להחזיק בימים־כתיקונם כוחות גדולים בעבה"י. תנאי ההסכם הצבאי שבעבר הניחו לה, להלכה, אפשרות בלתי־מוגבלת להחנות את גייסותיה ומחסניה על פני עבה"י. אם יוגבלו השטחים עתה, נאמר, באזורי מפרץ־עקבה, נקודות־צומת על הרמה המרכזית, (יתכן — בשכנות לצנור־הנפט ולגבול־עיראק) — לא תפסיד מכך כלום. ואלו בזמן מלחמה, תתאפשר לה ממילא תנועה חפשית בכל שטחי עבה"י.

ג. הקמת בסיס־אוויר בריטי בעבה"י, תחת פיקוח בריטי, שימסר בסופו של דבר לעבה"י. כאן דוגמה נאה לאופי הסדורים המוצעים, בהווה, מאחר שסעיף זה נותן לבריטניה את כל מבוקשה. ואם רוצה היא דוקא בבסיס בטוח משלה, לתקופת השנים הבאה, בלב שטחי המזרח התיכון — הרי שתזכה בכך; ותחת תל־נוף ולוד, שתחסרנה לה עם פנוי הארץ, — תקבל את הדרוש לה סמוך לרבת־עמון או לאירביד, וכיוב"ז. בעתיד — לא ייקשה לאנגליה להתחייב על מסירת הבסיס, הואיל וממילא רוב השקעותיה בו — אינן ניתנות אח"כ לטלטול. מהצד הפסיכולוגי — יוצר הסכם כזה אוירת שויון, ועושה את בעלי המקוח למעונינים בהתפתחות הבסיס. ואשר למגמה — פרי המגמה היא לטיפוח כוחות־עזר מקומיים אף בשטח טכני־מקצועי זה, שרק מאנגליה יכולים הם לזכות בהדרכה ובמתנת ציוד הדרושות להם, ועל כן יהיו לה שותפים ומסייעים.

ד. קיומו של "הלגיון הערבי" לעתיד תחת פיקוח עבר־הירדני. גם כאן — מסקנה הכרחית מהכרת העובדות המתהוות. כי ממילא יוצא ה"לגיון" מא"י (או מאותו החלק שלה, שבהיותו עברי — לא ישתייך בשום פנים לצירופי־השלטון החדשים, בהם רוצה עבה"י). ולא נותרו עוד שטחים בריטיים סמוכים, בהם יוכל לחנות בפיקוח האופרטיבי הבריטי "המוצהר" על ה"לגיון" — שאינו יכול להמשך, משיח"דל לחנות בשטחים בריטיים — ובעבה"י העצמאית, יצטרך אף הוא להיות "עצמאי" — כלפי חוץ (וענין הכניסה ל"אומות המאוחדות" ממלא כאן, ודאי, תפקיד לא קטן). מובן, שאין דבר זה מונע את

בשעה שחוברת "מערכות" זו נכנסה אל בית־הדפוס, אמצע חודש פברואר, חסרה עדיין ידיעה ברורה על תוצאות המו"מ שהתנהל בלונדון בראשית פברואר בדבר החלפת החוזה שבין בריטניה לעבה"י (וביחוד — התוספת־הצבאית אליו) בהסכם חדש. עם זאת ידוע כבר, כיצד גובשה הצעת־התיקונים בחוזה, אשר בעצם כבר הוסכם עליו, בין מר בוין לתופיק־פחה, אלא שטרם הגיעו לעמק־השוה בשאלת־מפתח אחרת: האם הפעלת הסעיפים, הדנים בשיתוף־הפעולה, ובזכויות־הפעולה הבריטיות, למצבי־מלחמה, תחול אבטומטית, משיח"ד ליט צד אחד (בריטניה) על כך — או שתנאי קודם לכך תהיה החלטה מיוחדת, בכל מקרה כזה, של "ועד־הגנה" משותף, הבריטי־עבר־הירדני. הנקל לראות, כי מדובר כאן לא בנקודה "טכנית", כי אם באותה נפש־המאזנים, העקרונית והפסיכולוגית, של בנין החוזה כולו, אשר היא המשוה לכל שאר הסעיפים את משמעותם וערכם הממשי.

והואיל והחוזה־המחודש המוצע אינו אלא לבנה אחת בחומת החוזים הדומים, שאנגליה מנסה לבנותה גם ביחסיה עם שאר ממשלות־ערב, נודעת להתפתחות המו"מ עם עבה"י גם חשיבות טכסית וסימפטומטית לגבי הסיכויים והאפשרויות לכונן את הבנין הזה כולו: בנין ה"בטחון האזורי", אשר בו יופיעו אנגליה ומדינות ה"ליגה הערבית" כשותפים (וכבעלי המנופול) לדבר ההבטחה וההגנה ולשמי־רת־הסדרים בחבל מזרח־תיכוני זה כולו (לציון המגמות לכך — ראה ב"מערכות", חוב' ל"ה משנת 1946). ודי יהיה לציין את המגמה, כדי שכל הסברים נוספים לגבי משמעותו ותוצאותיו הפוליטיות־הצבאיות, של סידור כזה, אם יושג, יהיו מיותרים.

אולם ההנחות — שש במספרן — אשר לע"ע נראות כמוסכמות בין "שני הצדדים הרמים", הן: א. הקמת ועד־הגנה משותף. לאור הנ"ל אין להוסיף כאן אלא שהנוסחה הזאת משמשת מאז אביב 1946 (הצעתו הידועה של בוין למצרים, בקשר לפינוי הגייסות הבריטיים) כסיסמת־הסוואה להמשכת חניית חילות־מצב בריטיים (או רשות כניסתם בעת הצורך) בארצות המזה"ת, תוך קיום "שויון" פורמלי בין בעל ההגמוניה לבעלי־בריתו.

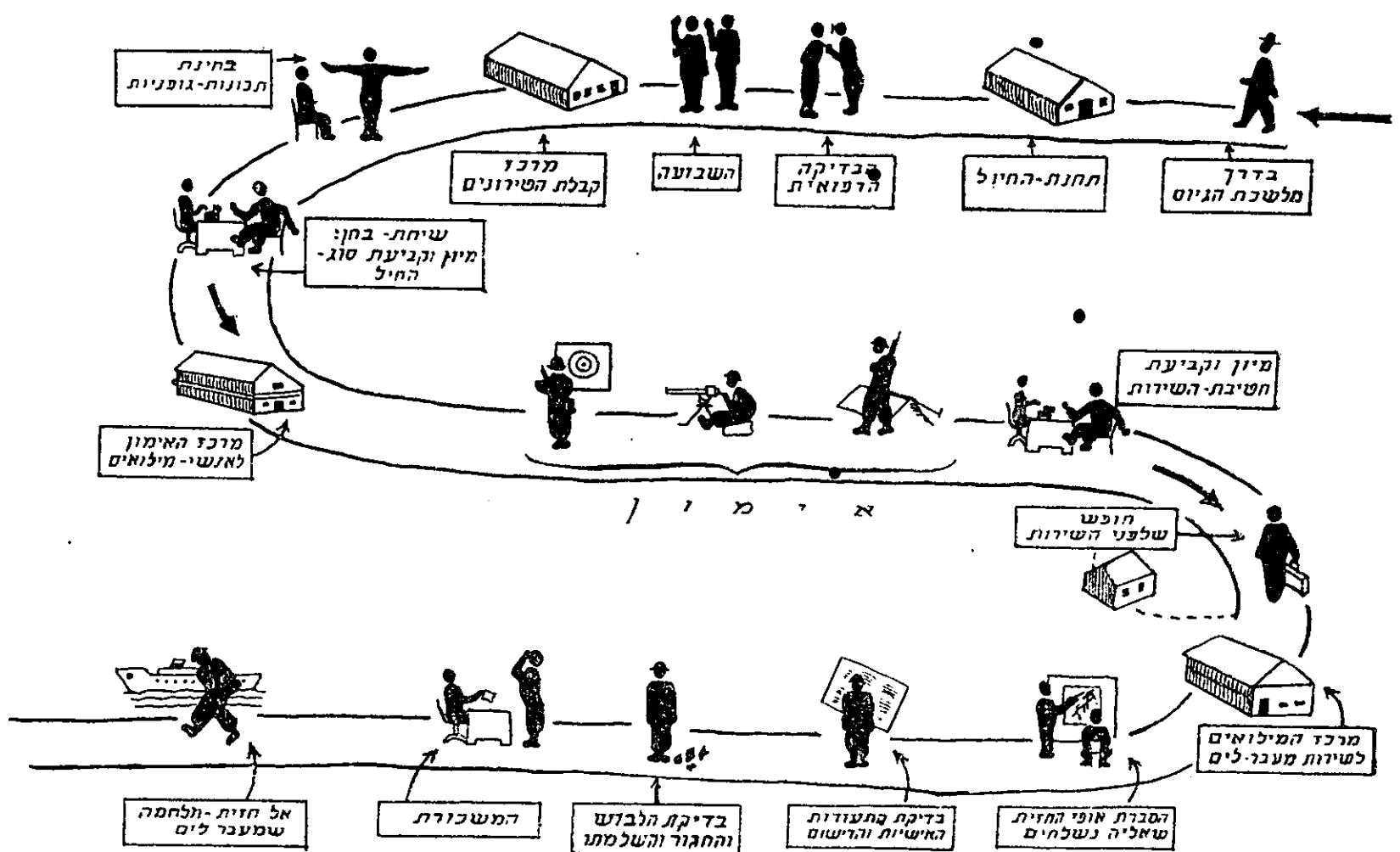
החזקתם, (אם שיקולים אחרים לא יפריעו לכך...) של קצינים בריטיים בשרות עבה"י גם בעתיד, כמדריכים וכמפקדים ב"לגיון", וגלאב"פחה בראש וראשונה — אלא שהסוברניות הפיקודית תהיה נתונה, לפחות להלכה, ישירות בידי המלך עבדאללה, או ממוניה, או יורשיו.

ה. המשכת ההקצבה הבריטית למימון ה"לגיון" הערבי. נמצא, כי המשך המימון הבריטי ל"לגיון", אשר בלעדיו היה הכרח או לפרקו, או "להעמידו למכירה" לפני ה"ליגה הערבית" או שאריהבשר העיראקיים — מאפשר לבריטניה להוסיף ולקיים למעשה, כשהוא מוכן תמיד לעמוד לשרותה, חיל זה, אשר כבר בעבר נתגלה כנוח לה מכמה וכמה בחינות צבאיות-טהורות.

ו. הסכמת בריטניה לזיין ולאמן את כוחות-הצבא העבריי-רדניים. הניסוח כאן מטושטש — ויתכן במת- כון; שמא המדובר הוא בכוחות-צבא נוספים, מחוץ

ל"לגיון", שיוסיף לעמוד ביחסים מיוחדים עם ברי-טניה, ואלו הכוחות הנוספים יהיו ברשותה השלמה של עבה"י (דבר, העשוי להתפרש מתוך כמה צרכים אפשריים בשטח הא"י) ? בכ"ז מתקבל יותר על הדעת כי אין הכונה אלא לתוספת לסעיף ה': לא זו בלבד שבריטניה תממן את ה"לגיון" של עבה"י, אלא שתהיה לה גם החובה (בלשון אמת — הזכות) לאמנו ולזיינו, כמעשיה בעבר. ע"י כך גם תזכה אנגליה ממילא בהשפעה מתמדת ב"לגיון" (הלא גם סעיף זה קובע לא-מעט בעניני פיקוד-למעשה, הדרכה וגיבוש חברי-הקצינים), וגם תכשיר ותצייד את החיל באפיקים המסגלים אותו, כל עת, לשיתוף-פעולה מלא עם חטיבות בריטיות. אכן, תהלום מאוד את ההצעות החדשות המימרא הנודעת: "ככל שהדבר משתנה ומוסיף — הרי הוא יותר ויותר אותו דבר עצמו". אין קיסרות בריטניה מותרת בנקל על "מלכות-בני-נביות" אשר לה.

טבלת גיוסי-מילואים בארה"ב בשנות המלחמה

שלבים בדרכו של המגויס